

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **601**

A. de Snoo

Gevraagd: beleid

MEDITATIEF **604**

J. Hagg

Van geen bevrijding
willen weten...

ACHTERGRONDEN **605**

A.t. Th*de

Wij, de wereldraad
en de anderen

KERK WERELDWIJ **610**

B. Bolt

Hoè geeft ontwikkelingswerk
ondersteuning aan het
kerkelijk opbouwwerk?

SYNODE-IMPRESSIES **612**

H.J. Siegers

en verder...

Kleintje / Meegelezen
Uit de kerken

KERKELIJK LEVEN / A. de Snoo

GEVRAAGD: BELEID

Over een prikkelende brochure van het LVEA 1

Het is vandaag 4 mei 1996.

Een nationale gedenkdag.

We gedenken de offers die velen in de Tweede

Wereldoorlog hebben gebracht voor ónze vrijheid
vandaag.

Vrijheid – wat hebben we ermee gedaan?

Wat doen we ermee?

Triest genoeg: bijna nergens ter wereld is de slavernij
zo groot als in Nederland...

Bij een onderzoek in 1992 rekende maar liefst 58% van de ondervraagden zich tot de 'buitenkerkelijken'. De jaren daarna geven geen verandering te zien: nog dagelijks kiest een groeiend aantal landgenoten vrijwillig voor een slavenbestaan. Ik doel op de slavernij waar Paulus over spreekt in Rom. 6: wie zondigt is, of hij dat nu wil of niet, al gauw een slaaf van de zonde. Hij denkt misschien een vrij mens te zijn, aan niemand verantwoording schuldig, maar hij levert zichzelf in-

tussen alleen maar uit aan de Boze. Het is goed hierbij te bedenken, dat voor steeds meer mensen geldt, dat ze dit onwetend doen. Tot voor kort kon je onder de buitenkerkelijken nog heel wat mensen aantreffen, die ooit de kerk ook van binnen hebben gezien. Maar dat getal wordt snel kleiner. Velen zijn niet maar vervreemd van het Evangelie, maar totaal vreemd aan het Evangelie. Ondanks de aanwezigheid van menig kerkgebouw en tal van christelijke organisaties. Maar Christus

zelf kennen ze niet.

Wel iets om over na te denken op deze nationale gedenkdag.

'de Vader zag bewogen'

Gedenken hangt samen met 'denken aan'.

Iets **doet** je wat.

Je gaat er niet zomaar aan voorbij.

Aan wat mensen **vóór** ons hebben gedaan.

Aan **wat** mensen **naást** ons **doen**.

Of je moet wel een hele dikke huid hebben en alleen maar geïnteresseerd zijn in je eigen leven en geluk.

Als het goed is **kijken** christenen **verder**.

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RUIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, T.d. (038) 3331 201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar: f 46,25 per halfjaar; studenten
f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij
de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515944.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Zelf gegrepen door de liefde van Christus, zien ze **ook** anderen maar wat graag **daarin** delen.

2 Kor. 5 : 14: 'de liefde van Christus dringt ons'. Let op de formule-
ring: de liefde van Christus. Het is niet maar Paulus' liefde tot Christus, die hem anderen doet **zoeken**. Paulus is diep onder de **indruk** van de liefde van God (2 Kor. 5 : 18): de Vader zag bewogen de **wereld** in haar **nood**! Om vervolgens voor die **wereld** niemand **minder** dan **zijn** eigen **Zoon te geven** (Joh. 3 : 16: 'alzo **Lief** had **God** de **we-**reld...'; zie ook Tit. 3 : 4 **over** de mensieliefde van **onze** Heiland, God).

Deze bewogenheid van God is terecht wel **hét** motief genoemd voor onze roeping **een** **missionaire** gemeente te zijn.

Daarnaast is te wijzen op Christus' recht op erkenning als **Heer** door alle volken (Mat. 28 : 18v.: 'Gaaf dan heen, maakt al de volken tot **mijn** discipelen') en op Zijn komst om ieder te oordelen 'naar wat hij gedaan heeft, **hetzij** goed, **hetzij** kwaad' (2 Kor. 5 : 10).

Wie deze dingen **bedenkt** zal verstaan **hoe** gedenken anno 1996 niet **kan** zonder bewogenheid met **zóve-**len voor wie het ergste is te **vrezen**. Er is veel werk te doen.

Ieder die ermee bezig is weet het. Ja, hoe zie je juist dan nog steeds meer werk op je afkomen.

Nog meer gegrepenen

En je ziet nog iets: hoe diezelfde liefde van Christus **ook** anderen heeft gegrepen!

Evangelisatiecommissies kunnen u er van alles over vertellen: ze nemen zich voor een marktkraam in te richten op de jaarlijkse braderie, maar **wanneer** ze **zich** melden bij de organisatie blijken ze **evangelisatiecommissie** nummer 3 te **zijn**. Op een koopavond wordt er gefoldderd in de binnenstad. Al snel blijkt dat de christelijk **gereformeerde** commissie hetzelfde plan heeft opgevat...

Bij de voorbereidingen van een zo-

merproject op en rond de Markt blijkt een groep jongeren uit een evangelie-gemeente **al** een heel **draaiboek** voor zo'n project klaar te hebben liggen, uitgerekend **voor** dezelfde periode.

Hoe ga je met deze dingen om?

Hoe reageer je als werkers en als kerken daarachter op het uitdragen van (mogelijk dezelfde) Boodschap door **anderen**?

Het LVEA – het Landelijk Verband voor Evangelisatie-Arbeid van de Gereformeerde Kerken in Nederland – zond onlangs aan alle kerken een brochure waarin deze **vragen** nadere bespreking en ook beantwoording krijgen.

Het gaat om een toespraak van ds. P.H. van der Laan, voorzitter van het LVEA, op een vergadering in mei 1995. De brochure heeft als titel Kan het samen? **met** als ondertitel 'over samenwerking in evangelisatie'.

Een **belangrijk** en actueel onderwerp.

De gegeven voorbeelden laten zien dat je de vragen rond samenwerking zonder **meer** zult tegenkomen. In het **evangelisatiewerk** zelf, maar ook langs andere wegen.

Zo krijgt elke kerkenraad jaarlijks heel wat materiaal op tafel van organisaties als de Evangelische Alliantie, Agapè, de Navigators, Youth for Christ enz. Er wordt geattendeerd op folders en **boeken**, **bijeenkomsten**, congressen; medewerking wordt gevraagd **aan plaatselijke** campagnes. Een christelijk gereformeerde commissie vraagt om het samen organiseren van een zangavond t.g.v. **een** christelijke feestdag.

Wat doe je in deze gevallen **als kerkenraad**? Gaat alles (of het meeste) zonder **meer** terzijde als niet kerkelijk? (Artikel 30 van de **kerkorde** staat **alleen** behandeling van **kerkelijke zaken** toe.) Of **wordt alles** doorgestuurd naar de **evangelisatiecommissie**? Wordt er weleens advies gevraagd **aan deze** commissie? U ziet: er zijn **tal** van **mogelijkheden**. **Welke** is de beste?

Kerkenraden: let op uw zaak

Waar ds. Van der Laan in zijn brochure bij herhaling **voor** pleit is: kerkenraden, denk **over** deze dingen na en maak duidelijke afspraken. Ontwikkel dn voor uzelf én voor de gemeente en **vooral voor** de werkers in de evangelisatie een helder beleid. Laat duidelijk zijn met wie, wanneer en op welke punten wel of niet samengewerkt kan worden.

Een pleidooi dat ik **hier** graag **ondersteun**.

Om drie redenen:

1. Het is je taak als kerkenraad over het evangelisatiewerk na te denken. **Artikel 26** van de kerkorde is daar heel duidelijk in: 'De **kérkeraden** zullen erop toezien, dat...'
2. Het is je **taak** als kerkenraad allen die in het evangelisatiewerk bezig zijn erbij te helpen, dat zij het doel goed voor ogen houden. Om **weer** artikel **26 KO te citeren**: 'De **evangelisatie moet erop gericht zijn** dat zij die God niet kennen of van Hem vreemd zijn, zich **door** belijdenis van het geloof naar de gereformeerde leer voegen bij de gemeente van Christus.'
3. Het is je taak als kerkenraad de gemeente te leren onderscheiden welk materiaal **en** welke middelen bruikbaar zijn in het gereformeerde evangelisatiewerk. Er is **vaak** keuze volop. Vele boeken en bladen **rondom** de Bijbel, **allerlei beeldmateriaal**, ideeën **voor** muziek, dans, mime. Maar **wat** is nu wel en wat niet geschikt? Zijn er middelen waarin een verkeerde lading (dwaalleer) meekomt? De kerkorde zegt in artikel 55: 'Voor **het** weren van **valse** leer en dwaling, die via lectuur en andere communicatiemiddelen het leven van de gemeente bedreigen, **moeten** de predikanten

en de ouderlingen onderrichten, weerleggen, waarschuwen en vermanen, zowel in de prediking als bij het catechetisch onderwijs en het huisbezoek.'

Ik ben ervan overtuigd dat ouderen en jongeren die in dit werk bezig zijn, het alleen maar als positief zullen ervaren **wanneer hun** eigen kerkenraad op z'n minst wil meedenken over de vragen die hier rijzen.

Het zal het werk zelf uiteindelijk alleen maar ten goede komen.

Beleid vraagt tijd

In verschillende publicaties over **gemeenteopbouw** is de laatste jaren aangedrongen op momenten van bezinning, ook **door** kerkenraden.

Het meest recent door ds. M.J.C.

Blok in Gaat de **dominee voorbij**?

In zijn Woord **vooraf** schrijft hij:

'In Amersfoort-Noord hebben wij de **gewoonte** om maandelijks als wijkraad tien minuten te reserveren voor een onderwerp waarover we vooraf iets gelezen hebben. Zo hebben wij op de wijkraad al verschillende boeken doorgewerkt, bijvoorbeeld de twee boeken van ds.

C. van der Leest, *Dienstvaardig I* en *II*. De diakenen doen in **hun** vergadering hetzelfde.'

Het is **één** van de mogelijkheden om je agenda niet **continu** door de **praktijk** te laten beheersen, met als gevolg (**ook** t.a.v. het evangelisatiewerk): steeds **achter** de feiten aanlopen.

Laten kerkenraden de brochure van ds. Van der Laan in veelvoud bestellen, zijn **verhaal** lezen **en** er **volgens** eens over doorpraten (2x een half uur). Het verhaal is niet alleen uitdagend, ook uitnodigend. Het stimuleert **je** om samen een beleid te ontwikkelen waar je in **voorkomende** gevallen zo op **kunt** terugvallen. Iets wat in volgende vergaderingen **alleen** maar tijdswinst oplevert en wat meer is: duidelijkheid verschaft, zowel binnen de **kerkenraad** als naar de werkers in de evangelisatie toe.

In het kader van bezinning en beleid past verder zeker ook een afvaardiging naar de **e.v.** algemene vergadering **van** het LVEA, a.s. zaterdag 11 mei, in Amersfoort. Daar zal het gaan over 'de gastvrije gemeente'.

Tenslotte: vergeet als kerkenraden niet uw **predikant(en)** te stimuleren tot bijwonen van het **predikantencongres** in **mei** a.s. Ook **daar staat** dit **jaar 'de missionaire gemeente'** centraal. Mogelijk **vindt** niet iedere pastor dit even **interessant**. Daarom is het nog wel zijn en mijn roeping ons daarop te bezinnen. Bezinning **waar** de plaatselijke gemeenten ongetwijfeld wel bij zullen varen. En niet te vergeten: ai die mensen rondom ons die werkelijk niets weten of **begrijpen van wat** ook voor hen **gróót** nieuws is!

VAN GEEN BEVRIJDING WILLEN WETEN...

J. Hagg

M meditatief

'Anderen hebben zich laten folteren en van geen bevrijding willen weten, opdat zij aan een betere opstanding deel mochten hebben'

Hebreeën 11 : 35

'Welcome Again Veterans'

De poster hangt nog in onze garage als souvenir aan de vijftigste vijfde mei. Dat was me een feest! Eigenlijk begon het al op koninginndag. 'Koningin Wilhelmina zet voet op Nederlandse bodem' heette één van de praalwagens van onze basisschool. En zo was het ook. Urenlang stapte ze het vliegtuig uit. Met bontmantel en met haar al even karakteristieke wuifgebaar. De hele route lang. En 's middags wéér. Een erwacht van soldaten voortdurend in de saluuthouding. Nederland bevrijd: daar krijg je toch geen genoeg van?

Live meegemaakt?

Bent u van voor de oorlog? Dan heeft u vast nog persoonlijke herinneringen aan die tijd van bevrijding. Pas negen jaar erna geboren kan ik er niet over meepraten. De meester die we hadden trouwens wél. En hij deed het ook. Opdat wij niet zouden vergeten. Elk jaar maakte hij een tentoonstelling voor zijn klas. Granaathulzen, kogels, uniformen en insignes. Best spannend als je twaalf bent. Dan pakte hij een koppelriem die ooit een Duitse soldaat had gedragen. Of we konden lezen wat daarop stond. Dat viel niet mee. Hij schreef het op het bord: 'Gott mit uns'. En hij vertelde het indrukwekkende ver-

haal. Hoe God bevrijding schonk. Alsof je zelf meemaakte. Of dat wat uitmaakt!

Vertellen helpt

Misschien ben ik te pessimistisch, maar ik heb het idee dat het er niet meer zo van komt. Vertellen van de indrukwekkende dingen die je meemaakte in je leven. En hoe de Here daarin aan het werk was. Het helpt je om alles zelf te verwerken. Als gelovige te verwerken. Het helpt ook de anderen, die luisteren. Generatiegenoten. Of jongeren – nog aan het begin van hun levensweg-met-God. Wat een stimulans kan er van uitgaan. Nieuwe moed – wie kan zonder? Leven we niet samen in een tijd waarin het (meer dan voorheen?) een strijd van jehelste is om als christen stand te houden.

Verhalenverteller

De schrijver van de Hebreeënbrief is ook zo'n 'verhalenverteller' (11 : 32). Hij put uit Betrouwbare Bron! De geschiedenis die God met zijn mensen is gegaan. God die geloof schenkt. Geloof dat zijn mensen overeind houdt – wat er ook gebeurt. De verteller kan haast niet meer stoppen met zijn verhalen. Het ene is nog indrukwekkender dan het andere. En tussen die – stuk voor stuk wáár gebeurde – verhalen dat ene. Een verwijzing eigenlijk meer. Naar een verhaal dat we wel zullen kennen. Maar kent u het verhaal van die mensen die op de folterplaats geen krimp gaven? Uitleggers verwijzen naar de aangrijpende hoofdstukken uit 2 Mak-

kabeeën 6 en 7. Voor joden bekend. Voor christenen met een oude Statenbijbel of andere vertaling in huis ook?

'Nee!' tegen bevrijding

Je gelooft haast je ogen niet als je het leest maar het staat er: 'Zij wilden van bevrijding niet weten'. Dan moet er wel iets bijzonders aan de hand zijn. Dat was er ook. Antiochus Epifanes verbiedt de joodse godsdienst en dwingt de mensen er dwars tegenin te gaan. Dan mogen ze blijven leven. Worden ze 'bevrijd'. De negentigjarige priester Elazar weigert in het openbaar offer(varkens!)vlees te eten. Wat een voorbeeld zou dat zijn voor jongere generaties...! Hij blijft standvastig en is zó een voorbeeld. De antichristelijke macht ontnemt hem het leven. Maar de Eeuwige geeft hem de eeuwigheid. 'Nee!' zegt hij in geloof tegen de valse bevrijding om deel te krijgen aan de échte. Hoeveel christenen in de eerste eeuw zullen zich daarin niet herkend hebben!? Tot op de dag van vandaag moeten elders op de wereld mede-christenen dit 'Nee!' laten klinken, met alle gevolgen vandien. Laten we bidden voor hen. Dat ze het volhouden, in hun 'bezette' land. En mogen zij voor óns bidden. Dat wij het geloof behouden in ons 'vrije' land. Samen lezen we Hebreeën 11 en denken: 'Welcome Again Veterans!' (Gez. 32 : 5)

Door omstandigheden is er deze week geen bijdrage in de rubriek Wandelen met God.

WIJ, DE WERELDRAAD EN DE ANDEREN

A.L.Th. de Bruijne

Achtergronden

In m'n vorige artikelen over de Wereldraad van Kerken vertelde ik waarover de deelnemende kerken zoal samen spraken en tot overeenstemming kwamen, Nu wil ik terugkomen op de methode van samenspreken die men hanteert. In het vorige artikel beweerde ik al dat een brede blik scherper doet zien. Geldt dat ook hier? Kan het samenspreken binnen de Wereldraad ons iets leren?

Vooroordelen

Vandaag bestaat er aandacht voor samensprekingen. Sommigen zien dat als typerend voor deze tijd. Vooral jongeren menen soms dat het duidt op een veranderde cultuur binnen onze kerken. De één juicht dat toe: eindelijk ruimte. In Trouw beweerde onlangs een cynische commentator dat vrijgemaakten in deze tijd hun royalere imago proberen te bevorderen met samensprekingen. Anderen zijn er bezorgd over. Toch werd er al direkt na de Vrijmaking aangestuurd op samensprekingen.

Dat brengt me op een tweede vooroordeel: samenspreken zou typisch 'vrijgemaakt' zijn. Het zou samengangen met een speciale vrijgemaakte opvatting over de eenheid van de kerk: die vergt officiële zichtbare eenwording. Niet-vrijgemaakten zien eenheid geestelijker. Dit vooroordeel brengt sommigen ertoe samensprekingen te relativiseren. Verder kijken dan je vrijgemaakte neus lang is, geeft dan een bredere visie. Ten diepste zijn we toch al één in Christus? Stop de samensprekingen, riep een artikel

van L. Wierenga in *Bij de Tijd* ons enkele maanden geleden toe.

Anderen verraden op een omgekeerde manier dat ze samensprekingen als vrijgemaakte specialiteit zien: ze zoeken het in dat samenspreken helemaal zelf uit, zonder te rekenen met ervaringen elders. Kennisname van ontwikkelingen binnen de Wereldraad leert dat samenspreken helemaal niet typisch 'vrijgemaakt' is.

Oecumene van het hart?

Ook de Wereldraad vindt zichtbare kerkelijke eenheid nodig en werkt daaraan. Daarbij voltrok men een grondige bezinning op vragen rond eenheid en veelheid, grondiger dan in snelle standpunten onder ons vaak blijkt.

In het licht van deze brede oecumenische beweging blijkt de visie, die zichtbare kerkelijke eenheid minder nodig vindt, beperkt. Die vind je niet bij de meeste niet-vrijgemaakten, maar alleen bij sommige evangelische en bijbelgetrouwe christenen. Die vullen eenheid pragmatisch of subjectief in. Eenheid blijkt dan als we 'samen in ac-

tie komen', bijvoorbeeld in missionaire daden of in de samenleving. Een eenheid komt volgens hen ook uit als we samen gelovige ervaringen delen, bijvoorbeeld tijdens zangavonden en gebedsbijeenkomsten. Momenteel spreken sommigen binnen de EO graag over de 'oecumene van het hart'.

Ik vind die vormen waardevol, maar niet als alternatief voor zichtbare kerkelijke eenheid. Dit alternatief is bij nader inzien ook veel minder bijbels dan vaak gesuggereerd wordt. Het is een typisch moderne aanpassing aan de praktijk van kerkelijke verdeeldheid, die de Bijbel niet kent. Typisch modern: want het moderne leven en denken is pragmatisch ('als het maar werkt') en subjectief ('samen beleven', 'oecumene van het hart'). Om dat moderne denken kun je niet heen, maar je moet het niet onbewust importeren, maar bewust integreren in een bijbels kader. Van die bewuste integratie biedt de Wereldraad een voorbeeld, al ontbreekt daar vaak het bijbelse kader. Nu presenteren bijbelgetrouwe christenen hun opvatting over eenheid vaak als authentiek-bijbels. Ze hebben niet door hoezeer ze juist daarmee kinderen van diezelfde moderne tijd zijn, waarover ze meestal zo kritisch zijn. Daardoor schuilt M veel bijbelgetrouw christendom een verborgen tegenstrijdigheid. Na kortlopend succes blaast die positie zichzelf zomaar weer op. Er komt opwekking, maar zonder reformatie.

Het wiel uitvinden?

Maar ook wie het met samensprekingen zelf wel uitzoekt en op die manier doet of het een typisch 'wij-

gemaakt' verschijnsel is, kan leren van de Wereldraad. Want je legt zomaar **dezelfde** weg af die anderen **d**e eerder gingen, en **wordt** daarop door dezelfde hobbels geschokt. Je denkt **over** dezelfde zaken, **die** elders al eerder aan de orde waren, en verspilt zomaar energie. Je stuit **op** dezelfde tegenstemmen die elders al eerder klonken. Zo kende de Wereldraad al eerder haar **'Wierenga's'** én haar reacties op **zulke** **'Wierenga's'**. Zodra je dat opmerkt, **bekruipt** je de angst dat we aan een weinig creatieve herhaling van zetten bezig zijn.

In het vervolg wijs ik aan wat je kunt leren van het samenspreken binnen de Wereldraad. Dat **kan**, terwijl je tegelijk blijft zeggen dat je vanwege de basis **juist** in dat **gezelschap** niet **kunt** meedoen.

Gespreksbasis en kerkelijk fundament

De Wereldraad onderscheidt tussen de gespreksbasis voor **samensprekingen** en het **fundament** van een eventuele kerkelijke eenheid. Toen in 1961 de **basisformule** aanvaard was, **moesten** **samensprekingen** vaak nog beginnen. **Pas** in de jaren '80 kwam **men** tot **een** gezamenlijke geloofsbelijdenis.

Dat **onderscheid** vind ik belangrijk. Zo **krijgt** je gesprek de **structuur** van Paulus' woord uit Fil. 3: 15: wat we **bereikt** hebben, in dat spoor dan ook verder. **Zo'n** gespreksbasis vormt een eerste resultaat. Ligt dat er, dan heb je de **vrijblijvendheid** tegenover elkaar verloren. Als je samen iets goeds bereikt hebt, zul je samen verder moeten. Al zou **volledige** confessionele overeenstemming – tot **onze** beschaming! – **nog** uitblijven tot de dag van **Christus**, je blijft **dan** **samen** op weg'.

Samensprekingen missen **soms** zo'n eerste fase waarin je samen een gespreksbasis formuleert. Of de gespreksbasis functioneert onuitgesproken of zonder **officiële** status. Het nadeel daarvan is, dat je elkaar te gemakkelijk weer **loslaat** als er in het verdere **samenspreken**

weinig **schot** zit.

In de **samensprekingen** in Rotterdam tussen enkele **Gereformeerde**, **Nederlands-Gereformeerde** en Christelijke **Gereformeerde** kerken is **eerst** een gezamenlijke intentieverklaring opgesteld. Aile kerken **hebben** zich daaraan verplicht. Deze is inhoudrijk maar nog niet voldoende voor kerkelijke eenheid. Op die basis spreken de **kerken** samen. De resultaten **daarvan** variëren. Toch blijft die gezamenlijke intentieverklaring de stille getuige dat **er** iets bereikt is. Zouden we elkaar **loslaten**, dan getuigt deze tegen ons. In dat spoor **moeten** we juist verder.

Samen is meer dan twee

Van de Wereldraad kun je ook het idee overnemen om een platform te vormen **waarop** meerdere kerken zich samen bezinnen. Die ontmoeting voedt de echte **samensprekingen** tussen **twee** afzonderlijke kerken. Binnen de Wereldraad werd de bezinning rond een bepaald thema soms vlot getrokken doordat ook anderen meedachten. **Dat** valt bijvoorbeeld op rond de **ambtsleer**. De grote variëteit binnen de deelnemende kerken bracht het inzicht dat de Bijbel meerdere invullingen toelaat. Zo **leerde** men minder over ambten zelf te discussiëren en meer te denken vanuit de taken die binnen de gemeente **te verrichten** zijn.

Zo zouden **we** kunnen overwegen om niet alleen aparte gesprekken te voeren met bijvoorbeeld Christelijke **Gereformeerden** en Nederlands **Gereformeerden**, maar **elkaar** ook samen te ontmoeten. Misschien **kan** bijvoorbeeld de Christelijke **Gereformeerde** benadering de historisch belaste **patstelling** tussen **Gereformeerden** en Nederlands **Gereformeerden** rond de binding aan de belijdenis doorbreken.

Je zou ook internationale organen kunnen benutten om dienstbaar te zijn aan nationale samensprekingen. Kerken uit andere landen geven **vaak** een nieuw **perspectief** op

je eigen situatie. De Bijbel leert dat wij samen met alle heiligen Gods waarheid verstaan (Efese 3). Waarom zou je dat inzicht niet **gebruiken**, als je er met z'n tweeën niet uitkomt?

Eenheid als koinonia

Ook de bezinning binnen de Wereldraad op vragen **van** eenheid en **veelheid** vind ik leerzaam. **Eenheid** is een geschenk dat je **in** Christus vindt. **Het** wordt je toegeëigend door de Geest in de weg van geloof, liefde en hoop. **Eenheid** is niet in de eerste plaats een numeriek begrip. Het gaat niet om het kale getal één. Eenheid is **gemeenschap** van **velen**. Met **een** Grieks woord: koinonia.

Door geloof **ben** je **samen** verbonden aan Christus en **zijn** Woord. **Daarom** zoek je elkaar in liefde om daadwerkelijk samen te leven in de gemeente. Je weet dat die gemeenschap **onvolkomen** blijft, maar kijkt in hoop uit naar de voltooiing. Efese 4 spreekt bijvoorbeeld over een eenheid die er is, en die **tegelijk** nog voor je ligt en groeit.

Binnen de Wereldraad raakte de bezinning op de **eenheidsvraag** verweven met de leer over God. **Made** onder invloed van de **oosters-orthodoxe** kerken speelt binnen de Wereldraad de leer van Gods drieëenheid een grote rol. Daarbij vat men Gods eenheid ook op als gemeenschap, koinonia, in de veelheid van Vader, Zoon en Geest. In Joh. 17 (opdat zij **één** zijn **zoals** Wij **één** zijn) legt de Bijbel inderdaad **verband** **tussen** Gods eenheid en de eenheid van de kerk.

Onvolmaakte gemeenschap

Deze eenheid is dus in beweging tot de laatste dag. Zij is gegeven in **Christus**, en **bestaat** al in de praktijk, maar niet in alle opzichten. Er is al beginnend **resultaat**, **terwijl** er tegelijk **groei** nodig blijft. Binnen de Wereldraad smeedde men daarvoor de term 'onvolmaakte gemeenschap'. Niet alleen geloof en

liefde definiëren **deze** eenheid, **maar ook** de hoop hoort erbij. Dat leert je een alles-of-niets-benadering af. Je zegt niet vlotjes: **we** zijn toch d één, omdat **we** in Christus verbonden zijn. Want wat God geeft in Christus, moet je jezelf in geloof **eigen maken**, en dat laten zien door je vervolgens in liefde daadwerkelijk aan elkaar te geven. Maar je zegt ook niet massief: **we** zijn nog niet één, omdat dit proces **van toeëigenen** nog niet ver genoeg gevorderd is. De werkelijkheid zit daar ergens tussenin. Zoals alles wat je in Christus hebt, **bijvoorbeeld** ook je heiliging, heb je het **ook** 'in hope': het is nog groeiende. Dat maakt je eerlijk en ootmoedig over wat er nog niet is, terwijl je tegelijk dankbaar blijft opmerken wat de Geest al gaf.

Dit **begrip** 'onvolmaakte gemeenschap' past op de eenheid binnen een gemeente: die bestaat nooit zonder zonde en **strijd**. Het past binnen een verband **van gemeenten**. Dat is nooit zonder spanning. Maar het doet **ook** recht aan de situatie **van kerkengroepen** die zich in **Christus** verbonden weten, en **elkaar** willen zoeken in liefde, terwijl er toch **onoverbrugbare** verschillen blijven. Breng dan eerlijk onder **woorden** waarin deze eenheid al **k**-staat, en waarin nog niet.

Deze benadering kan **ook** een nieuwe **kijk** geven op vormen van kerkelijke samenwerking, terwijl er nog geen **volledige kerkelijke eenheid** is: bijvoorbeeld in evangelisatie, dienstbetoon aan **de** wereld, en uitwisseling en verrijking **van elkaars** kerk-zijn. Je zult die **samenwerking** dan niet bouwen op het **snelle** '**we zijn** al één in Christus' en kerkelijke eenheid overslaan. Je zult haar ook niet uitstellen omdat je wacht op volledige kerkelijke eenheid. Maar passend bij de **tussensituatie** **waarin** je je bevindt, zoek je er **vormen** voor.

Onze roeping om binnen **een** geseculariseerde en neo-heidense samenleving te **getuigen** in woord en daad dringt ons er volgens **mij** toe om meer samen te doen, **maar dan**

vanuit het concept 'onvolmaakte gemeenschap'.

Comparatieve methode

Tenslotte kunnen we ook leren van de **methode** van **samenspreken** binnen de Wereldraad. Want **samen**-spreken vraagt om meer dan een **gespreksbasis** en een goed resultaat. Het is een proces tussen mensen en **groepen** met eigen wetmatigheden, waarbij een passende **methode** vereist is.

Binnen de Wereldraad begon men met de **zogenaamde** '**comparatieve**', dat is: vergelijkende, methode. Je gaat met **elkaar** in gesprek en zet de overeenkomsten en verschillen op een rij. Je bepaalt **welke** punten kerkscheidend zijn en moeten worden opgelost. Daarna probeer je deze uit te praten. Zo verlopen ook onze **samensprekingen** vaak.

Binnen de Wereldraad **ervoer** men al **gauw** dat deze methode vaak niet werkt. Je stelt er **alleen** maar mee vast hoe de situatie is. **Maar** je groeit er niet mee naar elkaar toe. **Dus** als je het eigenlijk eens was, zonder dat dit aanvankelijk **bleek**, is deze methode vruchtbaar. Ook als de verschillen zo principieel **zijn**, dat je niet echt bij **elkaar** hoort. Maar wanneer er **verschillen zijn**, die **overbrugd moeten** worden, **loop** je vast. Ook onze ervaring is dan nogal eens dat **gesprekken** verzanden in herhalingen van zetten, met als effect dat **je de verwijdering groter maakt**. Dan slaan matheid en scepsis toe. Kunnen we onze energie niet beter besteden?

Dialogoog

Binnen de Wereldraad kwam men **daarom** al sinds 1952 tot een aanvulling op de comparatieve methode. **Men** koos voor de 'dialogoog'. Nu besef ik best dat dit een belast begrip geworden is. Inmiddels gebruikt de Wereldraad de dialogoog **ook** in de omgang met andere **gods**-diensten. En ingrijpende **leerver**-schillen binnen de christelijke wereld **worden** ermee **onder** het tapijt

geveegd. Van de meeste **voorbeelden** die ik in de vorige artikelen gaf, geldt dat er meer of minder van Gods waarheid wordt **afgedaan** om de eenheid mogelijk te maken. Daardoor **klinkt** '**dialogoog**' als: de waarheid geweld **aandoen**.

Toch gaat het in oorsprong om een methode, die **ook** goed gebruikt kan worden. Je ziet verschillen dan niet op zichzelf, maar probeert ze te plaatsen in een **gemeenschappelijk** kader. Dat is dus iets anders dan de opvatting die je wel eens hoort verdedigen: 'laten **we** het niet hebben over wat ons scheidt, **maar** over wat ons verenigt'. Bij dat laatste zeg je bijvoorbeeld: we verschillen wel over de kinderdoop maar hebben samen Christus lief. Nee, bij de dialogoog zoek je achter het verschilpunt zelf **vertrekpunten** **waarover** je heil wel eens bent. Divergenties stel je zo veel mogelijk aan de orde binnen een **overkoepelende** convergentie. In de vorige artikelen heb ik daarvan voorbeelden gegeven vanuit de bezinning binnen **de** Wereldraad. Het verschil tussen 'Oost' en 'West' over de Heilige Geest bijvoorbeeld werd overbrugd doordat **men** eerst **zocht** naar overtuigingen over de Heilige Geest die men samen deelde. Zo ontstaat een dialogoog: je gaat het verschilpunt samen te lijf vanuit **een** gedeelde **basisovertuiging** rond datzelfde punt. Je laat van je eigen visie **zien** hoe deze met die overtuiging samenhangt, en doet je best om dat ook te **begrijpen** van de visie van de ander. **Nogal** eens groeit er dan waardering voor **waarheids**-**elementen** bij de ander. Misschien lukt het dan om een gezamenlijk nieuw perspectief te vinden. Zo **vorder** je in eensgezindheid.

Bepaalde waarde

In **m'n** vorige artikelen stelde ik vast dat de resultaten **van deze** **m**e **thode** binnen de Wereldraad soms overtuigen, bijvoorbeeld in de **leer** over **God** en Christus. Maar **op andere punten** vond ik de resultaten mager, omdat **noodzakelijke** keu-

zes ontlopen zijn (bij de doop) of juist verstopt achter een schijnbare toenadering (bij het avondmaal). De dialoog is dus geen methode die altijd werkt. De koepel boven een verschilpunt kan zo wijd worden dat je dialoog verwaait in ijl ruimte. Er zijn bovendien verschilpunten waar alleen antithetisch gesproken mag worden, en elke synthese uit den Boze is. De Bijbel zegt: 'Welke overeenstemming is er tussen Christus en Beïai (...)' Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel Gods met afgoden' (2 Kor. 6 : 15, 16). Dit staan voor de waarheid ontbreekt binnen de Wereldraad.

Maar zoals de Wereldraad ten onrechte de synthese als alomvattend model hanteert, zo zouden wij ten onrechte alleen maar antithetisch met verschilpunten omgaan. Zodra je gesprekspartner op de Schrift aanspreekbaar is, past ook de dialoog.

Zo kun je de nota van onze deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken over de toeëigening van het heil 'dialogisch' noemen. Met veel inzet, tot in het taalgebruik toe, is geprobeerd om een eventueel verschilpunt te benaderen vanuit gemeenschappelijke overtuigingen. Daarbij is maximaal gelet op de belangen van de andere gesprekspartner, de Christelijke Gereformeerden. Zo'n nota dient de groei in eenheid.

Maar zo zou je ook de verschillen tussen Gereformeerden en Nederlands Gereformeerden over & binding aan de belijdenis en de inrichting van het kerkverband kunnen benaderen. Bestaan er ondanks die verschillen geen achterliggende overtuigingen die we samen delen? Bijvoorbeeld dat we achter de gereformeerde belijdenis staan, of vinden dat afwijkingen niet kunnen. En is het onmogelijk om te honoreren welk bijbels belang de ander probeert recht te doen met de visie waarmee je het zelf niet eens bent? Bijvoorbeeld dat de leer van heel de kerk is en daarom niet door en-

kelingen kan worden veranderd. Of dat de Bijbel voor de belijdenis gaat en dat vrijheid in de uitleg van de Bijbel niet verloren mag gaan. Dat neemt de verschilpunten niet weg, maar schept ruimte voor een dialoog, waarin je je niet op die verschilpunten fixeert, maar samen probeert te groeien.

Slot

In vier artikelen heb ik wat informatie doorgegeven over de Wereldraad van kerken. Het ging mij er niet zozeer om aan te wijzen hoe de theologische bezinning binnen de Wereldraad zich in veel opzichten verwijderd van de Schrift, hoewel ik dat wel moest constateren. Maar wie vast staat in de waarheid van Christus kan in christelijke vrijheid om zich heen kijken. Zo heb ik de kennisname van ontwikkelingen binnen de Wereldraad willen gebruiken als een soort spiegel. Wanneer wij daarin bij alle noodzakelijke principiële afwijzing onbevengden willen kijken, zullen wij het één en ander herkennen en er zelfs van leren. Dat kan onze bezinning op wat er in eigen kring aan de hand is nieuwe impulsen geven.

Kleintje

R. ter Beek

Vis moet zwemmen

Straks komt Berkel op televisie, een kerkdienst. Het introductiefilmpje gaat over de generale synode. Woensdag kloofden drie mannen steeds de klonten synodeleden. Eén keek door een geweldige camera. Eén hengelde met een microfoon. Eén vroeg zachtjes excuses en stelde vragen. Vannacht heeft het gevoren (half april!). Het is een heldere zondag geworden. Tussen twee en drie uur ga ik naar buiten. Kijker mee. Onder de cedar voor ons huis zijn op twee plekken witte spetters te zien. Houtduiven? Tortels? Eén spetterplek is precies boven een nest van een paartje zanglijsters in een cotoneaster. De struik heeft het niet breed. Ik kijk er met gemak doorheen. Moeder is thuis. Voor ons huis loopt een straatje. Ernaast een strook gras, struiken, populieren. Daarachter ligt de vijver. Er staat een reiger op scherp. Ik neem hem in 't vizier. Zijn oog heeft beet. Dan ook zijn snavel. Een baars. Een grote. Jaap stapt het gras op en laat hem vallen. Een paar snavelstoten in de kop. De vis springt. Jaap heeft alle tijd. Hij legt het versuifte beest even in veilig water. Nu schudt hij hem in positie: kop naar voren. Met zijn laatste energie zwemt de baars naar beneden. Met stijve nek slurpt Jaap water. Nog een slok. Zijn hals zakt in een makkelijke kronkel.

Nu loof ik God de Here

Nu loof ik God de Here
en alles in mij dankt zijn naam.
Nu zing ik Hem ter ere,
vergeet niet wat Hij heeft gedaan.
Want Hij vergeeft mijn fouten
en Hij geneest mijn kwaal,
Hij blijft maar van mij houden,
het graf verdwijnt eenmaal.
Een jeugd als van een arend
is nieuw in mij gelegd.
God zal het recht bewaren,
Hij doet verdrukten recht.

Hij heeft ons laten weten
zijn plannen en zijn heilig recht.
Zijn goedheid ongemeten
is liefdevol ons toegezegd.
Hij blijft ons niet aanklagen,
straft niet naar onze schuld,
geen boete van tien plagen,
tien woorden zijn onthuld.
Ver weg doet Hij de zonden,
zo ver als oost van west,
zij worden niet gevonden,
geen zonde die nog rest.

Een vader die beschermend
zijn kind'ren in zijn armen houdt,
zo wil zich God ontfermen,
zo heeft Hij lief wie Hem vertrouwt.
God weet: wij zijn genomen
uit stof en mens genoemd,
kort bloeien onze dromen,
een mens is als een bloem.
Wanneer de wind gaat waaien
dan breekt hij als een riet.
Hij is als gras te maaien,
zijn plekje kent hem niet.

Gods goedheid is voor eeuwig
voor wie Hem vrezen in de tijd.
Gods goedheid stilt het schreeuwend
verlangen naar gerechtigheid:
de hemel is verbonden
met ons, want *God* regeert.
Looft engelen, uw monden
verkondigen zijn eer.
Laat Hem uw vreugde merken,
aarde, verhef uw stem.
Met al zijn scheppingswerken
aanbid en dank ik Hem.

Psalm 103,
Nun lob' mein' Seel' dem Herren
naar Johann Gramann – 1540

Herdichting Ria Borkent – 1995

Melodie: Liedboek Lied 15

HOE GEEFT ONTWIKKELINGSWERK ONDERSTEUNING AAN HET KERKELIJK OPBOUWWERK?

B. Bolt

Kerk wereldwijd

Kan De Verre Naasten ons subsidie geven voor het evangelisatiewerk in deze omgeving? Ik kom pas uit een pinksterkerk en heb daar veel confatten. Ik zie wel kans om aan de overkant van de rivier aan evangelisatie te doen.' De vraag wordt gesteld door een jonge ouderling van de kerkenraad van Kasenga.

We vergaderen met de kerkenraad in het kerkje van Kasenga, een dorp in Zaïre. 'We' zijn enkele DVN'ers die een werkbezoek brengen aan het district Kasenga waar pas een ontwikkelingsprogramma is gestart. In dat programma wordt extra aandacht gegeven aan kerkelijk opbouwwerk.

DVN betrokken bij kerkelijk opbouwwerk

Hoe komt nu kerkelijk opbouwwerk in het 'pakket' van DVN? DVN houdt zich toch bezig met ontwikkelingswerk? Werk waardoor mensen beter in staat worden gesteld om voor zichzelf te zorgen? En beter in staat zijn om hun kinderen op te voeden en te laten leren? En ook om wat te kunnen betekenen voor de kerkelijke gemeente en voor hun omgeving? Zijn dit niet veeleer economisch gerichte projecten? Projecten waarbij werkgelegenheid en inkomensverbetering voorop staan? Oké, dat hierbij ook aspecten als preventieve gezondheidszorg in informeel onderwijs te pas komen, is nog te begrijpen. Dat zijn vaak voorwaarden voor het welslagen van een econo-

misch programma. Maar kerkelijk opbouwwerk? Is dat nu een voorwaarde voor het beter kunnen functioneren van de leden van de doelgroep? Want onze doelgroep bestaat in eerste instantie uit leden van de kerken waar we contacten mee hebben en waarvoor we programma's opzetten. En als kerkelijk opbouwwerk wel een belangrijk aspect zou zijn, dan behoort dit werk toch in de eerste plaats tot de taak van de kerken?

Laten we beginnen met de laatste vraag. Daar kunnen we zonder meer volmondig ja op zeggen. Kerkelijk opbouwwerk behoort tot de taak van de kerken. En als de lokale kerken in hun situatie niet altijd in staat zijn daar zelf gestalte aan te geven, kan een beroep op andere kerken worden gedaan om daarin te assisteren. Dikwijls gaat zo'n verzoek om assistentie bij kerkelijk opbouwwerk gepaard met een verzoek om materiële bijstand. In de praktijk is een dergelijk verzoek meerdere keren gedaan door buitenlandse kerken aan onze kerken in Nederland.

Als voorbeelden zijn te noemen verzoeken uit Sumba, Timor, Filip-

pijnen, Zaïre, Benin enz. Deputaten Betrekkingen met Buitenlandse Kerken (BBK) zouden deze voorbeelden met meer kunnen aanvullen.

Weinig geestelijk draagvlak

Laten we als praktijkvoorbeeld de aanvraag uit Zaïre volgen. In het zuiden van Zaïre zijn als zegen op ons radio-werk van ds. Kayayan van *The Back to God Hour*, vele kleine gemeenten ontstaan. De leden van deze gemeenten waren afkomstig uit verschillende andere kerken, maar ook wel uit het animistisch heidendom. De meeste leden hadden maar een geringe bijbelkennis en organisatorisch waren de kerken niet sterk. Op aanraden van ds. Kayayan zochten de Zaïrese kerken steun bij een kerk in het buitenland. Die kerk zou een rijke kerkgeschiedenis moeten hebben en mogelijkheden jonge kerken bij te staan in het vermeerderen van de bijbelkennis, te onderrichten in de geloofsleeren te helpen bij de opbouw van de kerkorganisatie. Zo bracht de Here de wegen van de Eglise Réformée Confessante au Zaïre (ERCZ) samen met die van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Op de hulpvraag is op twee manieren gereageerd: De kerk van Spakenburg-Zuid en & met haar samenwerkende kerken ondersteunen de ERCZ bij de predikantenopleiding en het kerkelijk opbouwwerk. De vereniging *De Verre Naasten* helpt de gemeenteleden bij het ontwikkelingswerk.

En nu komen we tot het punt: 'Wat hebben die beide hulpvormen nu met elkaar te maken?' Moeten beide hulpvormen rekening houden

met elkaar, of nog **sterker**, is de ene vorm van hulp voorwaarde voor de andere?

Eenheid in de hulpverlening

Voor de beantwoording van deze vragen is het goed om eerst eens naar de **doelstelling** van beide hulpvormen te kijken.

De hulp die wordt gegeven bij het kerkelijk opbouwwerk en de **predikantenopleiding** is erop gericht dat uiteindelijk de kerken van de ERCZ zelfstandig kunnen **functioneren** als **kerk** van Christus.

Het **werk van DVN** is bedoeld om het zendingswerk en het kerkelijk **opbouwwerk** te ondersteunen en waar mogelijk te versterken. Dus ondersteuning **aan** het zelfstandig worden van de plaatselijke kerken. De zelfstandigheid van de kerken hangt af van de mate waarin de leden van die kerken kans zien om met elkaar **gemeente van Christus** te zijn. Met andere **woorden**: hoe functioneren de leden **van** de kerken als levende stenen van Christus' gemeente.

DVN richt zich daarom op de leden van de gemeente. Zij helpt de leden om de **belemmeringen** weg te nemen die **er** zijn bij hun taak om te functioneren als mens Gods, voor hun **gezin**, in de kerk en in de samenleving. Om dit doel te bereiken is een **pakket van middelen beschikbaar** en wordt de meest gewenste methodiek gebruikt. Er wordt met de mensen samen **gekeken** naar de (vaak geringe) mogelijkheden die voorhanden zijn. **Hoe kunnen die mogelijkheden** worden benut? En wel zo **dat** de weg **naar** zelfstandigheid optimaal **wordt bereikt**. **En ook** dat het de leden mogelijk wordt **om** hun eigen verantwoordelijkheid in de dienst **van de Here en van de medemens te dragen**. In dit verband luistert het nauw hoe het kerkelijk opbouwwerk **en** de ondersteuning daarvan door het DVN-ontwikkelingswerk op elkaar worden afgestemd. Anders gezegd, is er een **zodanige samenhang, gaan de twee hulpvor-**

men zodanig hand in hand dat het elkaar ook daadwerkelijk versterkt en elkaar niet beschadigt? Is de **kans** van **dat laatste** dan **aanwezig**? Zeker wel. In de praktijk is het helaas **vaak** voorgekomen. Als er bij de leden onvoldoende geestelijke rijpheid is, dan is het gevaar **groot** dat de bedoeling van materiele hulp niet goed **wordt** verstaan en dat het op een verkeerde manier wordt aangewend. Het gaat dan een zelfstandig, materialistisch leven leiden en **komt** niet ten **goede** aan het geestelijk leven. Vaak integendeel, het doet schade aan het **geestelijk** leven. Hetzelfde **kan gebeuren** op het niveau van de gemeenten. Als de kerk onvoldoende is geordend, of **onvoldoende** geestelijk is, is de **kans** groot dat materiele hulp die aan of via **de kerken** wordt geboden, een verkeerde bestemming krijgt. Personen, families of groepen worden bevoordeeld. Afgunst en **jaloerie vormen** de basis **voor** haat en nijd. Het tegenovergestelde van het lichaam van Christus wordt zichtbaar. Je kunt dan terecht de **vraag** stellen: 'Wat baat u dit alles **terwijl** ge schade **lijdt** aan uw ziel?' (Matt. 16 : 26)

Doel: Christelijke gemeenten

Dit is een **belangrijke** reden **waarom** DVN eerst **zorgvuldig** de **context** bekijkt waarin een **hulpaanvraag** op haar afkomt. **He** is het met de kennis van het **woord** van de Here bij de vragenstellers? Hoe is het geestelijk draagvlak? Kan men **materiële** hulp aan? Zal dat op een goede manier worden aangewend? Het is immers bekend dat mensen in zeer armoedige situaties die wel wat **weten** van de geneugten van de westerse rijkdom, zich **een** bepaalde **voorstelling** hebben **gemaakt** voor het geval ze eens over geld zouden beschikken. Ze hebben al een bepaald verlanglijstje in hun hoofd van wat ze graag eens zouden bezitten. Geen **wonder** immers, als je nooit die mogelijkheid hebt gehad?

Bij de leiders in de kerken is het

vaak niet anders. Met westerse **mid-**delen **meer** status en aanzien **krijgen** is een verleidelijke gedachte. Daarom is **ook de vraag** aan de **orde**: hoe goed **zijn** de gemeenten georganiseerd. Is er een goede **schriftuurlijke** ordening zodat het **ook** vertrouwd is om aardse goederen toe te vertrouwen?

Als na een dergelijke oriëntatie DVN van mening is dat het geestelijk draagvlak **niet voldoende** is en de kerken zwak zijn **georganiseerd**, is de mening dat in m'n geval het kerkelijk opbouwwerk voorop moet gaan.

In Zaïre kwamen uit verschillende districten vragen om hulp bij DVN terecht.

We zouden overal wel de helpende hand willen bieden, want **overal** is de nood erg groot. Financieel en organisatorisch zijn we **daartoe** niet in staat. Maar ook de reden van een onvoldoende geestelijk draagvlak is **een belemmering**. In een dergelijk geval wordt overlegd met de leiders van de lokale **kerk** en met de zendingen van de kerk van Spakenburg-Zuid. We komen met elkaar tot de conclusie dat b.v. in het district Kasenga eerst aan geestelijke toerusting en kerkelijk opbouwwerk moet worden gedaan. We zijn het er ook over eens dat dit in eerste instantie een taak van de kerken is. Tegelijkertijd moeten we constateren dat de kerken geen ijzer met handen kunnen breken. De **predikantenopleiding** kost veel energie en mankracht. Het **kerkelijk** opbouwwerk in enkele provincies in Zaïre **vraagt de** aandacht. **Men** kan niet **overal tegelijk** zijn. Er moeten prioriteiten worden **gesteld**. Wat dan? Kasenga nag weer **een** paar jaar laten wachten? De **vraag** om hulp **ligt er ook al jaren**. Dan **moet DVN** maar **eerst** beginnen. Maar... **dan** niet zonder de vereiste geestelijke voorbereiding. Kerkelijk opbouwwerk voorop. Dat **was** inmiddels **wel** duidelijk. Vandaar dat DVN met een **geïntegreerd** programma zo'n gebied in trekt. Ook geestelijke toerusting in

het pakket. Cursussen worden vooraf gegaan door bijbelstudies. Eerlijk gezegd **zitten** de mensen daar niet altijd op te wachten. Daar moet veel over worden doorgepraat.

Hulp afstemmen op situatie

Vandaar onze vergadering met de kerkenraad in het kerkje van Kasenga. Vooral met de **kerkenraad** wordt het belang van het kerkelijk opbouwwerk **doorgesproken**. Hij moet op zijn **hart** de mensen weer motiveren. En ervan doordringen dat het **materiële** in dit **leven ook** een gave is van de Here, te besteden in Zijn dienst. Dus waar nodig **ook** in dienst van Zijn kerk. Het zijn niet de gemakkelijkste gesprekken. **Het vergt** veel **geduld** van beide partijen. Maar toch komen we stap voor stap verder.

Onze broeder uit de **Pinkstergemeente was** wel erg **enthousiast**. Hij wilde wel direct naar buiten B&N met de blijde boodschap. Dat is **toch** kerkelijk opbouwwerk? Dus ondersteunden we dat spontaan?

Toch niet. **Ook** hier hebben we met de kerkenraad over **gesproken**. Als je als gemeente naar buiten wilt **mden** en aan evangelisatie wilt doen, is dat een prima zaak. Maar als je dat wilt doen, moet je zelf wel veel geestelijke bagage in huis hebben **om** met **mensen** die veel te vragen **hebben** te kunnen praten en hen het evangelie uit te leggen. **Ook** moet de **kerk** goed op orde zijn wil er een **getuigenis** van uitgaan en wil zij op een goede manier belangstellenden kunnen opvangen.

Wat is het vaak een lange weg voor **hulpontvanger** en voor hulpgever. Wie tot nu toe dacht dat tussen een **neutrale** hulporganisatie en een gereformeerde **niet** veel verschil bestaat, is misschien na het lezen van dit artikel tot andere **gedachten** gekomen.

Aanloop

We **zijn weer gearriveerd** – dinsdag 23 april. Zo **rond** 10.30 uur begint het synode-werk immers **weer voor** deze **week**. Vele **broeders** komen met de auto (**al** of niet **car-poolend**), minder in getal komen per **trein** en nog minder op de fiets. Enkele broeders houden er rekening mee dat ze 's avonds weer naar **huis** kunnen gaan – ze **wonen** in de buurt (zoals Capelle, Delft, Dordrecht, Rijswijk). Deze gelukkigen gaan iedere avond weer huiswaarts – maar ze **krijgen** maar eenmaal per week **reiskostenvergoeding**. De kosten worden **goed** bewaakt. Maar de meesten hebben 's morgens toch voor langere tijd afscheid **genomen** van de gezinsleden. Ze **moeten** het **weer** een weekje zonder man en vader doen, want hij is door de kerken **geroepen** om in **Berkel** te werken.

Bij de opening bepaalt de voorzitter ons bij wijze van weekopening bij de woorden uit Openbaring 2 : 1-7. De woorden van de Here die oproept om trouw te blijven in **de** liefde. **Toepassing op** dat moment: bij alle verschil van **mening** moet de liefde samenbindend **zijn**.

Liturgiecommissie

Zulke woorden hadden we net nodig. **In** ons commissiewerk konden we het toepassen. Want in **onze** commissie **werd** een pittig debat gevoerd. Onze commissie heeft de **liturgie-zaken** toevertrouwd gekregen. We **vormen** dus de 'liturgiecommissie' – ter nadere onderscheiding van een plaatselijke liturgiecommissie noemen we haar de 'synodale liturgie-commissie'. Maar u bent gewaarschuwd, pas

Synode-impressies

dan wel weer op **voor van** een **verandering met** een liturgie-commissie van een ander **kerkverband**. Er ligt bij ons een dik rapport **met** veel details en voorstellen van deputaten eredienst. **Voorstellen** over, ik noem maar, art. 65 KO, orden van **dienst**, gezangenbundel e.a. zaken. Bij dit rapport lezen we een dertig brieven, van enkele kerkenraden ook van particulieren. **Een** brief zenden betekent niet dat je tegen liturgische veranderingen bent, of **bezwaren** maakt tegen de voorstellen. Sommige brieven zijn **ook instemmend** met het voorgelegde, of leggen de vinger bij **een onderdeel(tje)** waarop wat **kritiek** wordt geoefend, of willen de synode ergens **opmerksaam** op maken. De **meeste** brieven beslaan een paar kantjes, maar enkele gaan daar wel fors bovenuit. Zo is er een brief van een broeder **en een** zuster die 115 pagina's beslaat (dat kon wel eens een record-dikte **zijn, trouwens**) en er is bijvoorbeeld een kerkenraad die **ons** het rapport van **zijn** (!) liturgiecommissie zendt en dat bestaat uit 46 pagina's. Het **totaal** van de **brieven metend** kunnen we **ook** rustig zeggen dat de **zaak** van de liturgie wel leeft in de kerken. Want of je **allerlei** veranderingen te snel vindt gaan, of dat je het nog **langzaam vindt gebeuren** (zo'n brief heb ik trouwens **niet** gelezen) – **en** dan de moeite neemt als **persoon**, of als kerkenraad **de synode te schrijven**, betekent het dat de **liturgie** wat voor je **betekent**. En dan **hebben** velen **ook** eerst het rapport **eredienst** gelezen **ook!**

Commissiewerk

Maar wat **ik** wilde beschrijven is de discussie die in een commissie

gevoerd kan worden over een belangrijk punt. Een commissie-voorstel wordt geboren uit de discussie. Een van de leden geeft een voorzet tot behandeling van een bepaald punt. Die levert een praatstuk. Daar ga je over discussiëren. En als dat door de hele commissie als uitgangspunt wordt aanvaard, kan de rapporteur het verder uitwerken in een concept-besluittekst. Maar als je het dan niet eens wordt in de commissie kan dit ertoe leiden dat er twee voorstellen tot besluit uit die commissie komen (een meerderheids- en een minderheidsvoorstel). Dit laatste gebeurde in onze commissie. We moesten om bera- den over een brief met bezwaren tegen het rapport met voorstellen over de eredienst. Het bezwaar was met name dat de deputaten verder waren gegaan met de invulling van hun opdracht dan de instructie van Ommen luidt. Ze hebben namelijk niet alleen een inventarisatie ge- maakt van de liturgische bezinning, maar ook die gegevens verwerkt in sen rapport uitlopend op voorstel- len. Als deze bezwaren toegestemd moeten worden zullen daarmee de voorstellen van deputaten van tafel zijn. De meerderheid van de com- missie oordeelde dat de bezwaren niet toegestemd moeten worden. Deze meerderheid stelt de synode dus voor om de voorstellen en ad- viezen van deputaten ontvankelijk te verklaren. Dat betekent niet dat ze daarmee aangenomen zijn, ook niet dat alle voorstellen nu door de- ze synode afgehandeld worden. Maar wel dat ze wettig ter tafel lig- gen. Het gaat alleen nog maar om dat punt. Maar het is wel een be- langrijk punt, want kom je tot een uitspraak mals de minderheid in de commissie wil, dan bespreekt deze synode die voorstellen niet. We konden elkaar in de commissie niet overtuigen. Daarom liggen er straks twee voorstellen op de tafel van de synodeleden. Ik ben be- nieuwd wat de synode dan uit- spreekt. Want wat een commissie vindt is nog geen besluit. Maar als dan de gedachten zo uiteenlopen,

Foto en tekst: R. ter Beek

Wat is het trefwoord van commissie 4? Diaconaat en buitenland. En evangelisatie. En radio/televie. Asielzoekers. Preken uit de Nederlandse Geloofsbelijdenis. 'Dit is de rommelpot', zei er een. Een interessante mix, zei een ander. Dat laatste geldt in elk geval van de bemanning (van links naar rechts): br. N. Wiersum, Sint Annen; ds. Peter H. van der Laan, Lelden; br. J. van Groos, Tilburg; ds. M. van Veelen, Delft; ds. L. Solle, Meppel; br. N. Buurman, Nuenen. Ds. Van der Laan is sinds vorige week donderdag (25 april) weer actief present. We groeten zijn secundus, ds. D. Griffioen.

moet je ook in de commissie begin- nen met elkaar in liefde vast te hou- den.

Benoemingen

a. Ambtelijke vakken

We hebben ook in voltallige verga- dering vergaderd. Het ging over een drietal benoemingen. Of beter kan ik zeggen: twee benoemingen en een potentiële benoeming. Dat laatste is een docentplaats mogelijk maken op het gebied van de ambte- lijke vakken. Prof. Trimp heeft hier jarenlang gedoceerd en nu prof. De Ruijter. Het is een breed vakge- bied. Het beslaat het terrein van, ik noem maar, de homiletiek (preek maken), de catechetiek (leer van de catechese en de praktijk), de poime- niek (het pastoraat), de liturgiek e.a. Het bleek de senaat al jaren dat hier te weinig mankracht kon wor- den ingezet. En zeker nu de studen-

ten praktijkervaring moeten op doen en daar ook begeleiding bij nodig is, wordt er nog meer inzet gevraagd. Prof. De Ruijter en do- cent Hoekzema (die o.a. het cate- chisatie-gevenonderwijst) moeten een derde man (of vrouw – of zou dat niet kunnen?) erbij hebben. In de bespreking komen dan allerlei overwegingen aan de orde. We pra- ten over het financiële aspect – kan er meer geld gevraagd worden voor de Theologische Universiteit (we moeten het budget goed bewaken, maar tegelijk niet nu deze vraag om uitbreiding, die ook het gevolg is van eerdere synodale besluiten, op het financiële punt gaan afhan- delen). Bovendien is de verwach- ting dat het niet veel extra gaat kos- ten, omdat tot nu toe ook met aller- lei tijdelijke krachten werd ge- werkt. In het formatieplan van de Universiteit is er nog niet – dat is het plan waarin aangegeven wordt welke mensen in welke vakgebie-

den nodig **zijn** en welke tijd ergens voor nodig is. Maar dit plan kan er **ook nog niet zijn, want daar moet** deze synode eerst nog opdracht voor geven. **Daarom** is het wellicht **ook** beter de benoeming voor een bepaalde periode **te** laten zijn (hoe- wel, we **weten** wel hoe **het gaat met** periodieke zaken, die hebben de neiging permanent te wor- den...). Ai met al is de **noodzaak** voor **deze** plaats bij de ambtelijke vakken **door de synode** ingezien. We zijn overtuigd door de goede ar- gumenten. Daarom is het voorstel aanvaard om een universitair doc- cent – voor **een** periode van zes **jaar** – te benoemen.

b. Semitica en wijsbegeerte

En verblijdend was dat er universi- taire docenten (vroeger werden de- ze mensen lector genoemd, geloof ik) te **kunnen** benoemen. **Dit** ge- beurde **in besloten** zitting, omdat we **over mensen** en kwaliteiten van **mensen** praten. Er is een vacature in het lesgeven **in het** Hebreeuws. **Dat zijn** de lessen in de propedeu- se, waardoor studenten **het Oude Testament kunnen** leren lezen. Prof. Kwakkel heeft **die lessen in zijn eerste baan aan de** universiteit ook gegeven. Maar toen hij exege- se Oude Testament **ging** geven kwam deze plaats leeg. Tijdelijk zijn de lessen gegeven door mevr. M.A. Blok-Sytsma (dus toch een vrouw...). Nu is benoemd per 1 september a.s. **drs. W.H. Rose**. Hij geeft **momenteel de lessen al op tij- delijke basis**. Deze nieuwe man is goed thuis in die oude talen (He- breeuws, Aramees en Akkadisch (spijkerschrift), en ook **Sumerische grammatica** (nog een taalgroep die niet in de Bijbel voorkomt, maar wel in landen rond Israël). **Ook** is hij wel thuis in de archeologie, zo hebben we **begrepen** – hij **werkte** in enkele zomers zelfs wel mee aan opgravingen – **dus dat is meer dan archeologische kennis** uit de boe- ken). **Hij** heeft gestudeerd **in Ox- ford**, waar hij eind deze **zomer hoopt te promoveren**. Een goede man op deze plaats.

En naast de theologie moeten de studenten ook kennis krijgen van de filosofie (of de wijsbegeerte) – de theorie van het 'zijn'. **Wat zijn de stromingen** in de wereld van- daag en in het verleden. Hoe kijken mensen tegen de wereld **aan**. Hier was een **vacature ontstaan** doordat

vak gevonden.

Maar het meest dat opvalt is dat na de besloten **zitting** de vergadering publiek wordt en **dat** in het publiek wordt meegedeeld wie er benoemd zijn, maar er is helemaal geen pu- bliek... De **voorzitter** spreekt een lege zaal toe.

Foto en tekst: R. ter Beek

Dit is de commissie 'opleiding', commissie 3. U ziet van links naar rechts: br. K.J. Wietsma, Badhoevedorp; ds. T. Dijkema, 's-Hertogenbosch; dr. L.J. Jooze, Groningen; br. A. Prins, Leeuwarden; br. H. Koekkoek, Haren; br. W. Sturling, Hooghalen. Ze hebben de Theologische Universiteit in hun pakket, de Gereformeerde Missiologische Opleiding, maar ook het 'spreken van een stichtelijk woord' en het onderhoud van de theologische studenten (art. 19). De synode zag vorige week Koninginnedag al aankomen. Ze heeft op 23 april de verjaardag van br. Prins gevierd met oranjeboek.

prof. K. Veling, die dit vak **sen** groot aantal jaren heeft **gegeven**, af- scheid moest nemen. In zijn plaats is **nu** benoemd **drs. I.D. Haarsma**, die nu al tijdelijk de lessen wijsbe- geerte geeft, naast zijn lesgeven op het Greijdanuscollege in Zwolle – dezelfde instelling waar Veling rec- tor is – ze kennen elkaar dus wel. Drs. Haarsma heeft **exacte** vakken gestudeerd (en het is **goed** dat do- minees **ook** wat **exactheid** bijge- bracht wordt, natuurlijk) en daar- naast wijsbegeerte (in dit **vak** heeft hij ook zijn doctoralexamen afge- legd). **Ook** hier is de **goede man**.

We verwachten door deze benoe- mingen **dat het werk aan de school** van de kerken, onder de zegen van de **Here**, goede voortgang zal heb- ben.

Zo hebben we slechts twee dagen gewerkt – **en wat is er dan** al veel stof tot schrijven. We zijn deze week nog niet klaar, maar de rest komt nog.

M

meegelezen

De realiteit van de guerilla

Het aprilnummer van *Windstreken*, van de Hervormd Gereformeerde Jeugd Bond en de Inwendige Zending's Bond, bood een interview met ds. G. van den End. Deze Hervormde predikant uit Rijssen schreef een boekje over 'groeien in het geloof'. Dat wordt vaak verbonden met de heiliging van het leven, overwinning op de zonde.

"Als we meer op Christus gericht leven, leggen we bewust de zonde af. We worden vernieuwd naar het beeld van Christus, zegt Paulus. De vrucht van de Geest komt openbaar: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, trouw, etc.

De heiliging is een proces. Ons leven wordt gaandeweg vernieuwd door de Heilige Geest die in ons woont. We hebben dagelijks te strijden tegen de zonde. Ik las ergens het volgende beeld: Twee legers voerden een veldslag. Na een ongelijke strijd moest de ene partij zich terugtrekken. De winnaar mocht de troon bestijgen, maar de verliezer begon een guerilla. Zo is het ook in het geestelijk leven. Christus heeft overwonnen, maar je moet rekening houden met de realiteit van de guerilla. In onze gebroken werkelijkheid blijft de zonde tot het einde toe. Met die constatering moet je niet beginnen, want dat leidt dan tot berusting. We moeten elkaar oproepen om 'alle last en zonde die ons zo licht in de weg staat' af te leggen en de wapenrusting Gods aan te doen. In Christus zijn we meer dan overwinnaars, maar 'als ik het goede wil doen, ligt het kwaad me hij'. Dat is een onrustig bestaan, een blijvende strijd."

(...)

Het is opmerkelijk dat u de vinger legt bij het gebrek aan kennis. Jongeren zullen 'groeien in geloof' eerder associëren met gevoel dan met kennis.

"Mijn ervaring is dat gerijpte christenen ook vaak grote bijbelkennis hebben. Het gebedsleven is verdiept door een intense omgang met de Schrift. Ze gaan tot God met Zijn eigen Woord op de lippen. Dat veronderstelt wel dat dat Woord door je heen gegaan is.

Gebrek aan kennis is een geweldige belemmering voor geestelijke groei. Weten en vertrouwen, hoofd en hart vormen een eenheid. Het geloof rust op fundamenten, de bronnen van Gods openbaring. Het gevoel kan daarin meekomen; maar dat kan niet als de kennis van de betekenis van de heilsfeiten een vaag gebeuren is."

Vervulling

Wat betekenen de vervulling en verzegeling met de Geest in relatie tot de geestelijke groei?

"In tegenstelling tot anderen zie ik de verzegeling niet als een aparte fase in het geloofsleven. Als we tot geloof komen ontvangen we de Heilige Geest die een stempel zet op de beloften, waardoor ik zeker weet dat ze betrouwbaar zijn. Dat is geen second blessing. Dat is helemaal betrokken op het tot-geloof-komen. Ook op dit terrein is er ontstellend veel onwetendheid.

De vervulling met de Geest is dat God na p bekering meer en meer beslag op je legt door Zijn Geest, zodat je hoe langer hoe meer door Hem beheerst wordt. Hij krijgt het meer en meer in je leven voor het zeggen. En de Geest is de Geest van Christus, Hij verheerlijkt Christus.

Willen deze zaken op de juiste wijze beleefd worden, moeten ze van-

uit de Schrift duidelijk gemaakt worden. Ik denk dat de gemeente daarnaar uitziet om daarin onderwezen te worden. Misschien wordt er wel te weinig systematisch over gepreekt, te fragmentarisch. Het zal ook te maken hebben met de uitwassen in evangelische kringen, terwijl ik denk dat deze thema's juist kenmerkend zijn voor de gereformeerde geloofsbeleving. Calvin wordt niet voor niets de theoloog van de H. Geest genoemd. We moeten oppassen het kind niet met het badwater weg te gooien."

Beroepen te Axel: A.O. Reitsma te Bunschoten-West.

Beroepbaar

Kampen – De classis Kampen heeft R. **Ijbema** te Kampen preparatoir geëxamineerd en beroepbaar gesteld. a (038) 332 82 49.

Intrede

Uithuizermeeden – Op zondag 28 april jl. deed ds. **L.S.K. Hoogendoorn** te Waddinxveen intrede in de gemeente te Uithuizermeeden. Hij werd in de morgendienst door ds. D. van Houdt, emeritus-predikant te Apeldoorn in het ambt **k-**vestigd en deed in de middagdienst intrede.

Nieuw adres ds. Hoogendoorn: Kerkstraat 9, 9982 GA, ☎ (0595) 41 22 85.

Agenda Generale Synode

Berkel en Rodenrijs – Op de agenda van de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs stonden de volgende plenaire **zittingen** gepland: **Donderdagmiddag 25 april**: naamsaanduidingen **kerken**; steun aan de **ZGEB** (Zeeuwsch-Vlaamse Gereformeerde Evangelisatiecommissie voor België); revisie-uitspraak m.b.t. de zaak-ds. Hoorn; **revisie van een uitspraak** van de synode van **Ommen** over artikel 32 KO; ontvankelijkheid van een voorstel over het **huwelijksformulier**. Vrijdagmorgen 26 april: ontvankelijkheid van een voorstel over de zegengroet op de synode van **Ommen**.

Reünie emeriti

De jaarlijkse samenkomst van emeriti is bepaald op donderdag 12 september 1996. Aanvang 's morgens **10 uur**. Plaats van samenkomst is 'De Voorhof', dat is de **geref. kerk** te Apeldoorn-Zuid, Gijsbrechtgaarde 101, Apeldoorn. De uitnodiging is bedoeld voor emeritus-predikanten en event. echtgenotes en ook

voor de **predikantsweduwen**. Behalve de gespreks- en ontmoetingspauzes en de lunch, **vermeldt het programma een causerie** met bespreking door Ria Borkent over het **Kerklied** ('s morgens) en een **causerie** over kerkbouw door Jan Borkent, architect van o.m. De Voorhof ('s middag~).

Men wordt verzocht zich schriftelijk aan te melden, vóór 15 mei a.s., bij het Voorlopig Comité emeriti, p/a Hoveniersdreef 305, 7328 KJ Apeldoorn. Betaling graag gelijktijdig door overschrijving van f 25,- op postgiro nr. 510266 van mevr. J. Wiskerke-van Dooren te Amersfoort.

UIT DE KERKEN

Adreswijzigingen e.d.

Breda * **Diaconie**: Postbus 7013, 4800 GA (pag. 151).

Driebergen-Rijsenburg * **Emeritus-predikant**: L. Moes, Boulevard De Ruyter 168, 4381 KE, ☎ (0118) 41 45 30 (pag. 19 en 113).

Wapenveld * **Scriba**: A. Tempelman, s (038) 447 87 05 (pag. 100).

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, stmnv- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij

Donatus zijn verzekerd. Gewoon,

omdat Donatus in de praktijk bewijst

uw te zijn wanneer Donatus het meeste

nodig is. Bij calamiteiten van welke

omvang en aard dan ook. Op basis van

op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen.

Jaarlijks wordt de winst van Donatus

in de vorm van premierestitutie terug

betaald. In de afgelopen 10 jaar

bedroeg deze premierestitutie gemid-

deld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht

van Donatus bepalen. Een gemeen-

schapsgedachte die er inmiddels toe

heeft geleid, dat er ruim 75% van alle

kerkgebouwen in Nederland bij

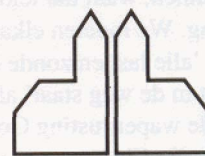
Donatus is verzekerd.

Wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk

gesprek met één van onze adviseurs.

Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, tel 073-612 21 66

